

[Hendriksen.]

sig gældende ved at arbejde som hans Medhjælper eller Kompagnon. Paa den anden Side vil Hustruen, hvor det er hende, der har Betingelserne for at drive den selvstændige Virksomhed, ikke møde nogen Hindring for at kunne udfolde sine Forretningsevner gennem selvstændig Virksomhed.

Det andet af de to nævnte Hovedpunkter indenfor Næringsomraadet er Forslaget om, at den enkelte næringsdrivende indenfor den Kommune, i hvilken han har løst Næringsbrev, kan drive lige saa mange Forretninger, han vil. Naar man vil lade den nuværende Begrænsning bortfalde, formoder jeg, at dette bl. a. skyldes Erkendelsen af, at man alligevel gennem Aktieselskabsdriften kan komme uden om de nugældende indskrænkende Bestemmelser.

Nu skal jeg villigt indrømme, at da det staar enhver frit for at drive en hvilken som helst Næring gennem et ubegrænset Antal smaa Aktieselskaber, er den endnu eksisterende Hindring med Hensyn til at drive personlig Næringsdrift fra mange Forretninger naturligvis hemmet i sine Virkninger; men efter at det ved den nylig stedfundne Revision af Aktieselskabsloven er lykkedes at faa sat Minimumsaktiekapitalen for nye Aktieselskaber op til 10 000 Kr., betyder den nugældende Bestemmelse alligevel uhyre meget for de selvstændige næringsdrivende. For øvrigt havde jeg personlig intet som helst haft imod, at Minimumskapitalen for Aktieselskaber var sat væsentligt højere i Vejret; men allerede den nuværende Minimumsgrænse vil, som sagt, sikkert bevirke et mindre Antal af smaa Aktieselskaber, end Tilfældet vilde have været, hvis man var blevet staaende ved den gamle Grænse paa 5 000 Kr.

For mig staar det saaledes, at jeg betragter det som en stor Lykke for det enkelte Menneske, naar han eller hun kan finde sit Arbejde eller sit Erhverv i saa stor Selvstændighed som muligt, og jeg vil yderligere herom tilføje, at jeg ogsaa mener, at Samfundet er bedst tjent med, at der opretholdes et saa stort Antal selvstændige Næringer, som overhovedet kan forbindes med en forsvarlig Økonomi. De selvstændige næringsdrivende vil i hele deres Forhold til Samfundsøkonomien altid danne en sund og god Kærne i Samfundet, en Kærne, som Samfundet vil være tjent med at bevare. De selvstændige næringsdrivende maa i ganske anderledes høj Grad følge Trop med den økonomiske Udvikling, end fastlønnede Funktionærer og lønede Arbejdere paa Forhaand er indstillet paa.

Disse Betragtninger om den personlige Indstilling i Næringslivet tillægger vi megen Vægt; men jeg erkender, at det er nødvendigt at stille dem overfor de Ønsker, som fra enkelte Sider er fremkommet, og som gaar ud paa, om det ikke kunde være rimeligt ogsaa paa dette Omraade at gaa Koncentrationsvejen, som man paa saa mange andre Omraader er i Færd med at betræde.

Hvis man virkelig ad denne Vej kunde naa ikke alene en Forøgelse og Billiggørelse af Produktionen, men ogsaa en Forbedring af Levefoden, en Forøgelse af Befolkningens hele Velhavenhed eller en Styrkelse af Konkurrencen i Forhold til andre økonomiske Samfund, andre Stater, udenlandske Konkurrenter, ja, saa vilde jeg ganske afgjort anbefale at gaa den Vej. Men for Handelens Vedkommende gælder andre Love end for flere af vore andre Næringsveje, først og fremmest af den Grund, at en Koncentration paa Handelsomraadet ikke efter de almindelige handelsmæssige Erfaringer har de økonomiske Følger, som Produktionens Koncentration, muligvis har eller med Rette kan forventes at have.

En Handelsudfoldelse gennem Filialsystemer og Kædesystemer er ganske sikkert ikke nogen økonomisk Gevinst for Samfundet. Ganske særlig gælder dette, naar saadan Filialvirksomhed tager Sigte paa Opretelsen af en Mængde Butiksforretninger, der enkeltvis er og maa forblive af mindre Omfang. Det er højst sandsynligt, at en dygtig Ejer af en saadan Mængde Butikker selv kan skabe sig en god Indtægt ved denne Virksomhed, men jeg vil mene, at den allervæsentligste Del af denne Indtægt, selv om noget kan stamme fra Fordelen ved store Indkøbsdispositioner, maa henføres dertil, at denne Art Forretninger kan passes af Filialbestyrere eller Filialbestyrerinder, der muligvis er mindre vel udrustede med Hensyn til købmandsmæssig Uddannelse end de selvstændige Købmænd, men som i øvrigt som en naturlig Følge af deres Afhængighed af den store Principal alt for let lader sig trykke til et Indtægtsniveau, der ligger saa beskedent, at det netop er dette, der giver Ejeren Chance for at opnaa en ekstragod Indtægt, i mange Tilfælde direkte paa Bestyrerens Bekostning.

Men heri ser jeg ingen nationaløkonomisk Fordel. Og jeg ser slet ingen Mulighed for, at et saadant System skulde skabe større Tilfredshed med Tilværelsen, eller at Samfundet som saadant skulde faa nogen som helst Glæde eller Udbytte af at se, at i Tusindvis af Personer forvandles fra at drive en beskedent selvstændig Næring til at blive